

Final de trajecte

2004-09-30 12:00:39

Joan Francesc Mira

Viatge al final del fred

Bromera, Alzira, 1998

Aquesta no deu ser, segurament, una de les obres més conegudes de la llarga trajectòria literària de Joan Francesc Mira, i tanmateix això no té res a veure amb la seua qualitat. Més aviat al contrari, acostumats com estem a mil i una novel·les de desenvolupament absolutament lineal, ensopits exercicis escolars de plantejament, nus i desenllaç, amb personatges de cartó-pedra o titelles increïbles que mouen els llavis per reproduir els discursos més inversemblants, *Viatge al final del fred* és una novel·la que destaca, justament, per un domini del *tempo* i de la construcció narrativa realment remarcables.

Finalista del premi Sant Jordi de 1982, la novel·la va ser publicada inicialment el 1983, però en una versió més reduïda; tant, que afectava la comprensió d'una història tan complexa com la que s'hi narra. Per això, aquesta versió, publicada per Bromera el 1998, n'esdevé l'edició definitiva, revisada per l'autor des de la plena maduresa creativa per tal de refer tot allò que va quedar escapçat en la primera i per afegir elements nous que ajuden a arrodonir-ne el conjunt. I el resultat és una història que explica el viatge del metge Salvador Montull, exiliat a la Gran Bretanya després de la Guerra d'Espanya, des del port de València fins a les muntanyes del nord del País, per tal d'ajudar un dels darrers grups de maquis que hi resten ocults perquè puguen fugir a França. Però al llarg de la narració, el lector anirà intuïnt qui és la dona que comanda l'escamot, quina és la transgressora relació que els uneix, i també el presagi que el de Montull és un viatge cap a un final tràgic.

Amb una prosa de gran càrrega poètica, atenta al detall, que descabdella molt lentament l'acció entre sentiments i records convulsos, del plantejament narratiu de Mira destaca, sobretot, la destresa per tal de bastir una complexa història a partir d'un mínim d'elements, amb una gran capacitat de condensació i de suggestió. Perquè, a partir d'un reduït fil argumental, l'autor és capaç d'obrir diferents línies que abasten el passat, la vida actual i fins i tot presagien un futur desitjat i temut alhora: el retrobament amb la germana bessona. En aquest sentit, la descripció de l'espai esdevé fonamental, en servir de mecanisme del record, en engegar associacions d'idees que introdueixen, dins del relat principal, retrospeccions constants que van completant-ne el sentit.

Al mateix temps, Mira aconsegueix de mantenir l'interés del lector en anar dosificant la informació, mostrant les diferents peces del trencaclosques de manera progressiva, amb una tensió creixent, a partir d'un complex joc de veus narratives i l'alternança del punt de vista de cadascun dels dos germans, que va insinuant una atracció entre ells que depassa els límits d'allò fraternal i en la qual hi ha un cert intercanvi dels rols tradicionals d'home i dona. En definitiva, doncs, tota una demostració de tècnica narrativa al servei d'una història de perdedors, de relacions prohibides, de temps difícils.